

הסקירה השנתית של האגף למחקר כלכלי

שחיקה בכלי הסיוע לתעשייה הישראלית

- א. **שחיקה בתקציב המענקים לעידוד השקעות הון** – מאז שנת 2000 חלה ירידה ניכרת בתקציב המענקים במסגרת חוק עידוד השקעות הון¹, כאשר משקל המענקים בתוצר התעשייתי ירד דרמטית מ- 1.3% בשנת 2000 ל- 0.2% בשנת 2013.
- ב. **העלאת שיעורי המס במסגרת חוק עידוד השקעות הון** – החל מינואר 2014 הועלה שיעור מס החברות ממנו נהנו חברות תעשייה שעמדו בקריטריון היצוא במסגרת חוק עידוד השקעות הון מ- 7% בפריפריה ו- 12.5% באזור המרכז ל- 9% ו- 16%, בהתאמה. העלאה זו חלה במקום התוואי המתוכנן להפחתת שיעור המס במסגרת חוק עידוד החל מינואר 2015².
- ג. **שחיקה בתקציב המענקים להשקעה במחקר ופיתוח** - מאז שנת 2000 חלה ירידה ניכרת גם בתקציב המענקים במסגרת מדען ראשי³, כאשר משקל מענקי המו"פ בתוצר התעשייתי ירד דרמטית מ- 2.4% בשנת 2000, ל- 0.9% בשנת 2013.
- ד. **נחיתות בביטוח סיכוני סחר חוץ** – שיעור ערבויות המדינה לביטוח סיכוני סחר חוץ עמד נכון לשנת 2013 על 0.8% מהתוצר⁴, לעומת 1.26% בממוצע במדינות ה-OECD. נחיתות זו בהיקף הערבויות היוותה בשנים האחרונות חסם משמעותי ליצוא, שכן עסקאות יצוא רבות לא התממשו בשל העדר היכולת לבטח עסקאות סחר חוץ לטווח בינוני. נציין, כי אמנם בחודש מרץ 2014 אישרה וועדת הכספים של הכנסת את הרחבת היקף הערבויות, אולם הפגיעה בעסקאות היצוא, שלא יצאו לפועל בשנים האחרונות בשל העדר ערבויות, הינה בלתי הפיכה והשלכותיה על היקפי היצוא יבואו ככל הנראה לידי ביטוי בביצועי היצוא גם בשנים הבאות.
- ה. **עלייה בפרוטקציוניזם ברחבי העולם** - מאז המשבר הגלובלי חלה עלייה דרמטית ברחבי העולם בהיקף הפעולות הננקטות להגנה על תוצרת מקומית, כאשר מדינות רבות הבינו את חשיבות העדפת התוצרת המקומית, ככלי לקידום התעשייה המקומית ולצמצום שיעורי האבטלה. הדבר בא לידי ביטוי הן בצעדי מדיניות רשמיים, כגון רכש ממשלתי מייצור מקומי בלבד בתחומים מסוימים, Recovery Act, Buy American Act ועוד, והן בהעדפה סמויה. כפועל יוצא מכך נפגע היצוא הישראלי, שנאלץ להפסיד מספר לא מבוטל של עסקאות על רקע פרוטקציוניזם, זאת לצד פגיעה בתעשייה המקומית, אשר מתמודדת בימים אלו דווקא עם מגמה הפוכה, של פתיחת המשק לתחרות מיבוא, הפחתת מכסים, העדר אכיפה ממשית של כללי היצף, ויישום חלקי בלבד של חוק חובת המכרזים.

¹ מכ- 0.93 מיליארד ש"ח בשנת 2000 לכ- 0.3 מיליארד ש"ח בשנת 2013.

² לפי התוואי המקורי שיעור מס החברות במסגרת חוק עידוד השקעות הון אמור היה לרדת ל- 6% במרכז ו- 12% בפריפריה.

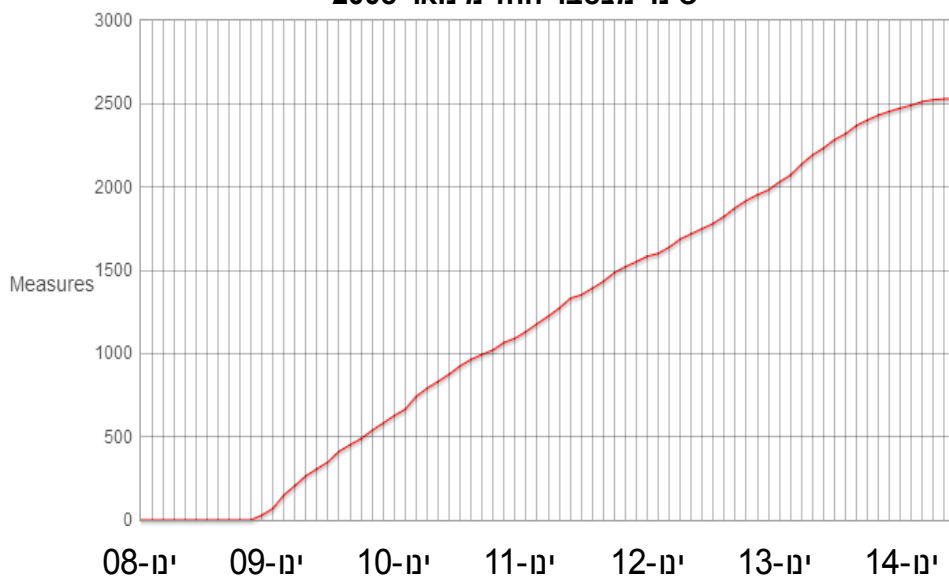
³ מכ- 1.8 מיליארד ש"ח בשנת 2000 לכ- 1.3 מיליארד ש"ח בשנת 2013.

⁴ מקור: משרד האוצר. לפי מקור זה כתב הערבויות לחברת אשרא עמד בשנת 2013 על 2.15 מיליארד דולר.

הסקירה השנתית של האגף למחקר כלכלי

היקף הפעולות ברחבי העולם להגנה על התוצרת המקומית

שינוי מצטבר החל מינואר 2008

מקור: Global Trade Alert.

1. **היעדר מדיניות כוללת לחיזוק התעשייה המקומית** - בעולם הבינו לאחרונה את הצורך במדיניות ממוקדת לתמיכה בתעשייה המקומית. ב-22 בינואר 2013 התקבלה באירופה ההחלטה לאמץ תוכנית לפיתוח והחייאת התעשייה האירופית, שמטרתה המוצהרת הינה הגדלת משקל התעשייה בתוצר מ-16% ל-20% עד שנת 2020. להשגת יעד זה הוחלט באירופה על שורת צעדים לעידוד השקעות בטכנולוגיות ייצור חדשניות, מתן הקלות סחר בתוך השוק האירופי, סיוע לעסקים קטנים ובינוניים וביצוע הכשרות מיוחדות על מנת לחזק ולהתאים את ההון האנושי האירופי לאתגרי התעסוקה ועוד. תוכנית זו זכתה לשם "European Industrial Renaissance".

בדומה, מתגבשת בימים אלו גם בארה"ב מדיניות להחזרת התעשייה לגבולותיה. בנאומו של נשיא ארה"ב, ברק אובמה, לפני כשנה הוכרזו מספר צעדים לעידוד התעשייה, לרבות רפורמה כוללת במס כסיוע לעסקים קטנים, הפחתת שיעור המס לחברות המספקות מקומות עבודה מקומיים וכן הפחתת התמריץ לחברות להעברת קווי ייצור לחו"ל.

לסיכום ניתן לומר כי נכון לסוף 2013 לא נראה כי התעשייה יצאה משלב ההאטה בפעילות התעשייתית, אליו נכנסה מאז פרוץ המשבר הגלובלי. האטה שנגזרה, כאמור, משילוב של האטה בביקושים העולמיים, שחיקה בכושר התחרות של התעשייה הישראלית ופגיעה מתמשכת בכלי הסיוע לתעשייה.